

Lopen over water (Geloven met Petrus 2)

Preek over Matteüs 14:22-33 (ds. Jos Douma)

Meteen daarna gelastte hij de leerlingen in de boot te stappen en alvast vooruit te gaan naar de overkant, hij zou ook komen nadat hij de mensen had weggestuurd. Toen hij hen weggestuurd had, ging hij de berg op om er in afzondering te bidden. De nacht viel, en hij was daar helemaal alleen. De boot was intussen al vele stadiën van de vaste wal verwijderd en werd, als gevolg van de tegenwind, door de golven geteisterd. Tegen het einde van de nacht kwam hij naar hen toe, lopend over het meer. Toen de leerlingen hem op het meer zagen lopen, raakten ze in paniek. Ze riepen: 'Een spook!' en schreeuwden het uit van angst. Meteen sprak Jezus hen aan: 'Blijf kalm! Ik ben het, wees niet bang!' Petrus antwoordde: 'Heer, als u het bent, zeg me dan dat ik over het water naar u toe moet komen.' Hij zei: 'Kom!' Petrus stapte uit de boot en liep over het water naar Jezus toe. Maar toen hij voelde hoe sterk de wind was, werd hij bang. Hij begon te zinken en schreeuwde het uit: 'Heer, red me!' Meteen strekte Jezus zijn hand uit, hij greep hem vast en zei: 'Kleingelovige, waarom heb je getwijfeld?' Toen ze in de boot stapten, ging de wind liggen. In de boot bogen de anderen zich voor hem neer en zeiden: 'U bent werkelijk Gods Zoon!'

Wat zouden de andere leerlingen gezegd hebben toen Petrus aanstalten maakte om overboord te stappen?

'Petrus, ben je helemaal gek geworden! Je denkt toch niet dat je over water kunt lopen! Man, denk na! Je zult verdrinken! Jongens, houd hem tegen!' ...

Maar ze zijn al te laat. Daar gaat Petrus. Hij gelooft.

- -

We gaan straks wel verder met het verhaal. Het gaat daarin om het geloof én het ongeloof van Petrus. Heel herkenbaar. Ook in mijn leven en denken liggen geloven en niet-geloven vlak naast elkaar. Ik geloof dat Jezus Heer is, maar ik geloof vaak niet dat Hij een moeilijke situatie echt kan veranderen. Ik geloof dat de Geest ook aan mij gegeven is, maar ik kan vaak niet geloven dat hij mij echt een hart met alleen maar liefde kan geven. Ik geloof in God de Vader, maar ik geloof vaak niet dat zijn Vaderlijke liefde echt alles is wat ik nodig heb. Daarover gaat het: over geloven en niet geloven.

Maar eerst is het goed om ook vast te stellen dat ons vermogen om te geloven al danig op de proef gesteld door het verhaal zelf, en nog niet eens direct door wat er in het verhaal gebeurt. Het verhaal zelf lijkt zo ongeloofwaardig. Zou dit nu wel echt gebeurd zijn?

Soms is het verleidelijk om te geloven in de uitspraak van de predikant die een serie boeken schreef met de titel 'Het verhaal gaat...'. Nico ter Linden is zijn naam. En zijn motto luidt: 'Wel waar, niet echt gebeurd!' En ik denk dat u de betekenis ervan begrijpt: het verhaal is herkenbaar, 'zo gaat dat in het leven', het is waar; maar het berust niet op historische feiten, niet echt gebeurd. Van fabels geldt dat bijvoorbeeld: ze zijn wel waar ('zó gaat dat in het leven') maar ze zijn natuurlijk niet echt gebeurd.

Dat zou je ook kunnen zeggen bij veel bijbelverhalen. Dan ben je klaar met een boel lastige vragen die een beroep doen op je vermogen om te geloven zonder te begrijpen. En dan zeggen we: 'lopen over water, dat is een prachtig beeld, ook al kan het natuurlijk niet letterlijk'. Maar als we op die lijn verder denken, wordt het ook moeilijk om te geloven dat het dochtertje van Jairus uit de dood is opgestaan, wordt het moeilijk om te geloven dat Jezus naar de hemel is gegaan, wordt het moeilijk om te geloven dat Gods Zoon mensen heeft genezen en bevrijd van demonen, wordt het moeilijk om te geloven dat God door te zeggen 'Er moet licht zijn' ook werkelijk licht maakte.

Zelf houd ik meer van deze uitspraak: 'Wel waar, en nog echt gebeurd ook!' En dan blijft de twijfel misschien wel wat knagen: 'Dit is toch onmogelijk? Lopen over water!?' Maar als ik niet geloof dat het echt is gebeurd, zou ik ook niet kunnen geloven dat Jezus leeft, want Hij was toch dood gegaan. En dan zou ik niet alleen niet kunnen lopen over water maar ook niet kunnen wandelen in het Licht!

--

Daar gaat Petrus. Hij gelooft. Hij loopt over water!

Het verhaal is bekend en toch ben ik eigenlijk heel nieuwsgierig naar wat er nu precies gebeurt tussen dat moment dat de leerlingen het in paniek uitschreeuwen ('Daar is me toch een spook') en het moment dat de leerlingen met z'n allen Jezus aanbidden ('U bent werkelijk Gods Zoon!')? Wat gebeurt er nu precies en wat kunnen we daar voor vandaag ook van leren als het gaat om ons eigen geloofsproces?

Ze zijn dus al even op het meer, in de boot. Jezus had hen vast vooruit gestuurd. Er staat een flinke tegenwind. Intussen is Jezus zelf de berg op gegaan. Hij wilde blijkbaar even alleen zijn. Om te bidden. Om even te genieten van de aanwezigheid van zijn Vader. Jezus doet dat wel vaker vlak voordat Hij iets belangrijks gaat doen: zijn Vader zoeken in gebed. Ik vind het ook mooi om daarin te zien dat Jezus echt mens is: een mens die tijd nodig heeft om weer tot zichzelf te komen en tot God te komen, tijd om nieuwe kracht en inspiratie op te doen en bevestigd te worden in wie je bent: een geliefd kind van de Vader.

En als Jezus dat gedaan heeft, gaat Hij het meer op om weer bij zijn leerlingen te zijn, lopend over het water. Het staat er zo droog, dat Hij over water loopt. Een eenvoudige mededeling, alsof het iets vanzelfsprekends is: 'Ja, dat is Jezus, die loopt over water.' Maar het is natuurlijk ongelooflijk! Want het is onmogelijk om over water te lopen. De wetten van de natuur laten dat eenvoudigweg niet toe. Maar wat bij mensen onmogelijk is, is mogelijk bij God (Matteüs 19:26)! En hier zien we Jezus in zijn goddelijkheid. Hier zien we de Man die hemel en aarde geschapen heeft! Hier zien we de Man die speelt met de wetten van de natuur die Hij zelf heeft bedacht. Hier zien we de Man van wie gezegd wordt: 'alles is door hem en voor hem geschapen. Hij bestaat vóór alles en alles bestaat in hem' (Kolossenzen 1:17-18). Uit de kracht van God loopt Jezus over water.

En waar wij nu, met onze kennis van de bijbel en onze vertrouwdheid met het verhaal, de Schepper van hemel en aarde over het door Hem gemaakte water zien lopen, zien de leerlingen een spook! Hoe ver kunnen onze beelden van God uit elkaar liggen! De leerlingen raken in paniek en ze schreeuwen het uit van angst. Moet je je voorstellen: een bootje op een groot meer, twaalf leerlingen erin, vissers, stoere mannen, kerels zijn het - en ze schreeuwen het uit van angst!

Maar Jezus laat die situatie niet lang bestaan: 'Blijf kalm! Ik ben het, wees niet bang!' Hij veroordeelt zijn leerlingen niet. Zo van: 'Jullie weten toch wie Ik ben? Herkennen jullie me niet? Wat valt me dat van jullie tegen!' Nee, geen verwijten, alleen maar geruststellende woorden. En ook dat magistrale: 'Ik ben het'. Altijd als ik dat hoor in de bijbel, verbind ik dat met de HEER die zich aan Mozes voorstelt bij de brandende doornstuik: 'Ik Ben Die Ik Ben! Ik Ben Er!' (Exodus 3:14). Niets is kostbaarder dan die Naam, waar alles in zit: Hij is er, Hij is aanwezig, en het geeft zoveel vrede en rust en troost en moed ook als we ons aan Hem overgeven.

--

En dat zie je ook gebeuren. Vooral bij Petrus. Als hij ziet dat het Jezus is, maakt hem dat moedig. Als hij Jezus' stem hoort dan borrelt er in zijn hart een onstuitbaar verlangen op om bij Jezus te komen en te worden zoals Hij: iemand die loopt over water.

Hij staat daar op die boot, er is een stevige wind, en Petrus zet zijn handen aan zijn mond, en roept: 'Heer, als u het bent, zeg me dan dat ik over het water naar u toe moet komen'. Dat is trouwens niet op te vatten als twijfel, dat zinnetje 'als u het bent'. Het is meer een uiting van vertrouwen: 'als ú het bent... leer me dan lopen over water.' Petrus vraagt dus het onmogelijke, het ongelooflijke. Want dat kan niet: lopen over water. Wonderen bestaan niet!

Wonderen bestaan niet? Maar daar loopt Jezus toch over het water! En vlak voor deze geschiedenis staat het verhaal van de vijf broden en twee vissen en de duizenden mensen die ervan eten en dan zijn er nog twaalf manden nodig om de broodresten te verzamelen. En Jezus heeft al talloze mensen genezen van hun ziekten.

Wonderen bestaan niet? Petrus weet het wel zeker: wonderen bestaan! En als Jezus hem dan uitnodigt met dat ene woordje 'Kom!' hangt zijn ene been al overboord. En wat doen de andere leerlingen? Ik weet het niet. Er wordt niks over gezegd. Maar ik zou het me zo goed kunnen voorstellen als ze zeiden: 'Petrus, ben je helemaal gek geworden! Je denkt toch niet dat je over water kunt lopen! Man, denk na! Je zult verdrinken! Jongens, houd hem tegen!'

...

Maar daar gaat Petrus al. Hij denkt niet na. Hij gelooft. Hij loopt over water. Naar Jezus toe.

--

En nu wordt het spannend. En dan bedoel ik niet zoiets als 'redt hij het of redt hij het niet?' Want hij redt het niet. Jezus redt hem. Maar ik bedoel dit: het is heel spannend om te ontdekken waarom Petrus het eerste stuk wel echt over water loopt, maar op een gegeven moment toch wegzinkt. Het heeft te maken met niet meer geloven, met twijfel. Maar hoe zit dat dan? Wat is hier geloven dan precies? En wat is twijfelen. En wat is het antwoord op de vraag die Jezus aan hem stelt: 'Petrus, waaróm heb je getwijfeld?' Want zoals het geloof zijn redenen heeft, zo heeft ook de twijfel haar redenen.

Ik denk dat het zo is: geloven betekent je Jezus ziet. Jezus alleen. Geloven betekent dat je met heel je hart en heel je ziel en heel je verstand en al je krachten op Jezus vertrouwt. Op Jezus alleen. In de Hebreeënbrief staat: 'Laten we de blik gericht houden op Jezus, de grondlegger en voltooiër van ons geloof' (Hebreeën 12:2). De blik gericht op Jezus. Een en al oog voor Jezus zijn. Dat is geloven. In alle een-voud vertrouwen op Gods Zoon. En ik gebruik expres dat woord een-voud. Want twijfelen heeft te maken met twee (*twijfel*, *tweefel*), met twee-voud, met op twee gedachten hinken, en vaak op nog veel meer gedachten.

Petrus begint te twijfelen op het moment dat hij niet meer in alle een-voud zijn blik gericht houdt op Jezus. Heel expliciet staat er: 'Toen hij voelde hoe sterk de wind was, werd hij bang.' Petrus ziet niet meer alleen Jezus, hij ziet ook de wind, hij ziet ook de golven, hij wordt bang, hij twijfelt.

En ik kan me voorstellen dat er ook nog iets anders gebeurd is. Als Petrus daar loopt - en ik denk dat hij een heel aantal meters gelopen heeft, want hij is al heel dichtbij Jezus als hij begint te zinken - als Petrus daar loopt over water is hij zich daarvan ongetwijfeld bewust geworden. 'Wauw! Ik loop over water! Ík loop over water, de anderen niet, ík loop over water. Kijk mij. Wie ben ik dat ik dit doen mag.' En daar zie je, heel subtiel, de focus verschuiven van Jezus naar Petrus. Hij raakt in zichzelf geïnteresseerd, vertrouwt misschien al een beetje op zichzelf, en dan gaat alles wankel worden in het Koninkrijk van God. En voeg daar nog wat harde wind en een paar hoge golven bij, en het is gebeurd. Petrus zinkt weg.

En ik denk dat het zo heel herkenbaar is. In onze beste momenten staan we sterk in ons geloof: we vertrouwen op God, we zien Jezus, we laten ons leiden door zijn Geest. Maar er kunnen zoveel omstandigheden zijn die er zorg voor dragen dat we gaan twijfelen, dat de een-voud verdwijnt.

Als we strijd proberen te voeren tegen een zonde in ons leven, dan kunnen we door te vertrouwen op eigen kracht of door te letten op de omstandigheden of door onder de indruk te zijn van mensen die tegen ons zeggen dat het toch wel niks zal worden, opnieuw wegzinken in het water. Want alleen door op Jezus te zien, zullen we kunnen winnen in de strijd tegen de zonde. Nooit in eigen kracht, altijd alleen in zijn kracht.

Als we bezig zijn om in Gods Koninkrijk te dienen, dan lopen we allereerst het gevaar dat we niet eerst aan God vragen wat we moeten doen en dat we daarom alleen al direct wegzinken als we uit de boot stappen. Want Petrus vroeg eerst aan Jezus of Hij mocht komen, en pas toen hij toestemming kreeg, ging hij. En als we toestemming hebben gekregen voor een bepaalde taak of bediening in Gods koninkrijk, en we gaan lopen over water, dan kunnen er zoveel tegenslagen zijn en mensen die tegenwerken, dat we ons totaal uit het veld geslagen voelen en wegzinken in het water, omdat we niet volkomen vertrouwen op Jezus.

Als we willen wandelen in het Licht, als kinderen van God, ons uitstrekkend naar de liefde, maar steeds blijven kijken naar de duisternis, steeds ons weer concentreren op de zonde en op het werk van de duivel, en op ons eigen falen en op dat van anderen, dan zinken we weg, omdat we niet een en al oog voor Jezus zijn. Dan zijn we kleingelovigen geworden.

--

'Kleingelovige'. Zo spreekt Jezus Petrus aan. En bijna zou ik zeggen: 'Dat vind ik niet eerlijk, Heer Jezus. Zeg dat liever tegen de elf die niet het lef hadden om uit de boot te stappen. Want dat deed Petrus toch maar wel. Hij had een groot geloof!' Maar Jezus kijkt toch anders. Hij ziet wat er gebeurt met Petrus: hij zinkt weg omdat hij de golven ziet en de wind en zichzelf, en niet langer Jezus alleen. Maar Hij hoort ook wat Petrus roept. Want Petrus wordt bang: direct heeft hij in de gaten dat het fout gaat en hij doet het enige wat een mens in nood kan doen. Hij roep om hulp: 'Heer, red me!'

Hoeveel tijd kost het ons - als we in nood zijn geraakt, als we wegzinken of al lang weggezonden zijn - hoeveel tijd kost het ons vaak niet om dat over onze lippen te krijgen:

'Héér, help me!' We modderen zo vaak lange tijd op eigen kracht wat verder. Diep in ons hart weten we het. Soms weten we het ook niet: we denken het in eigen kracht te redden.

Maar Petrus roept tot zijn Heer. Inderdaad: zijn geloof is klein, maar zijn Heer is groot en vol barmhartigheid. Dat is ook weer zo mooi om dat hier te zien: dat Jezus geen moment aarzelt, en direct zijn hand toesteeft. Jezus is te vertrouwen! Als we vanaf de bodem van ons geloof echt om hulp roepen, dan is Jezus er ook direct. Maar soms moeten we daarvoor eerst heel ver weg geraakt zijn, in een situatie waarin we niets anders meer kunnen dan om hulp roepen omdat al onze menselijke mogelijkheden zijn uitgeput. Want we zijn er heel goed in, als mensen, om het zo lang mogelijk op eigen kracht te proberen. Klein geloof is dat we niet met heel ons hart, heel onze ziel, heel ons verstand en al onze krachten op Jezus vertrouwen, op Jezus alleen.

- -

Het verhaal eindigt in aanbidding: 'In de boot bogen de anderen zich voor hem neer en zeiden: "U bent werkelijk Gods Zoon!"' (vers 33). En daar eindigt ook deze preek. Er is geen ander eindpunt mogelijk en voor een leven in geloof geen ander beginpunt. Aanbidding van Jezus Christus. Een en al oog zijn voor Hem, je Redder, je Heer.

Hoe worden we verlost van onze twijfel? Hoe leren we lopen over water? Hoe gaat het gebeuren dat we uit eigen ervaring kunnen zeggen: 'wonderen bestáán'? Dat gaat allemaal gebeuren als we ons leven buiten onszelf zoeken in Jezus Christus. Dat gaat gebeuren als we tot in het diepst van ons hart beseffen en ervaren wat Avondmaal vieren is. Avondmaal vieren is een en al oog zijn voor Hem die een en al liefde en kracht is voor ons. Avondmaal is aanbidding: alles alleen van Jezus verwachten, alles wat in je is aan Hem geven.

Laten we bidden...

Heer Jezus, leer ons om U alleen te zien. We worstelen zo vaak met moeilijke omstandigheden waar al onze aandacht op gefocust is. We geloven zo vaak nog in onze eigen kracht. Heer, spreek ons dan maar aan, met dat pijnlijke maar ook hoopgevendende woord: 'kleingelovige'. Heer, we belijden met pijn de kleinheid van ons geloof maar we hopen dat U dat kleine geloof oppakt en het groot laat groeien. Geef dat ons geloof zich helemaal, voor de volle honderd procent, op U richt, onze Heer Jezus, de Christus, Gods Zoon, vol ontferming en genade, gekruisigd vanwege onze zonden, opgestaan ter wille van de verzoening met God, zittend aan Gods rechterhand, wonend in ons hart. Aan U alleen willen we alle eer brengen, in eeuwigheid. Amen.

Liturgische handreiking:

Psalm 108:1,2

Het evangelie van Gods wet

Psalm 119:30

Gebed

Schriftlezing: Matteüs 14:22-33

Opwekking 268 'Hij kwam bij ons heel gewoon'

Preek over Matteüs 14:22-33 **Lopen over water**

Gebed

Gereformeerd Kerkboek Gezang 37

Voorbeden

Collecte
Negentig Gezangen 84:1,2